

BAROK POVZETEK (17 – prva polovica 18 stoletja)

- avtoriteto katoliške Cerkve in absolutističnih vladarjev

Ludvik XIV. »Država to sem jaz!«. Rdeče petke
Versailles

- ogromne palače = dvorni protokol
- geometrijski vrt = nadvlada človeka nad Naravo
- vodnjaki

VTIS BOGASTVA z GLEDALIŠKIMI UČINKI:

- razgibane linije npr. spiralni stebri in pričeske
- zlato okrasje
- svetlobnimi odsevi: ogledala, odsev v vodi, osvetljenost oz. svetloba

SLIKARSTVO

- teme v umetnosti: VERA BOJ, boj med spoloma (Ugrabitev Levkipovih hčera), NA-SILJE
- dinamične kompozicije: diagonalne, krožne, V (ve), X (iks)
- kanon: ženska telesa = celulit
- iluzionistično slikarstvo = prividno slikarstvo
- temno – svetlo (ital.: chiaroscuro)

ARHITEKTURA

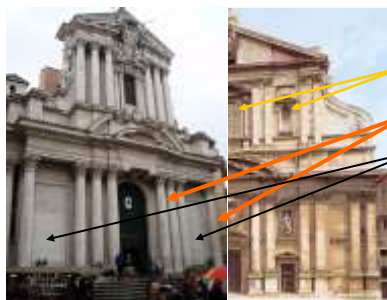
- težka masivna razgibanost
- voluta
- »prilepljeno« procelje, kot kulisa

MENJAJA

- več je-manjše (okna, vrata, stebri, ...)
- en element - več elementov skupaj (en, trije stebri)
- prazen prostor
- zgoščenost proti sredini in smer navzgor.
- zgornje, med nadstropji in sprednje linije so razgibane
- kupola = elipsa oz. geometrijska oblika
- Ogromne bogato nakodrane pričeske lasulje

VA RITMOV:

Poznati moram ta umetniška dela:

Ekstaza na obrazu kaže zamaknjenje svetnice ob telesnem doživljanju božanske ljubezni
 • Angel ji je zapičil gorečo puščico v srce ... Ko jo je izdrl ..., sem vsa gorela v ljubezni do Boga.

- Kompozicija = diagonalna

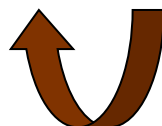
Zamaknjenje Sv. Terezije

Diagonalna kompozicija

David

amor

Ugrabitev Levkipovih hčera

- zgoranja ženska se ga že nežno dotika

- boj med spoloma
- ženske: bele
- moški: črni
- kanon: visoke in CELULITIČNE ženske
- Kompozicija: krožna in X

i-X kompozicija
 2x diagonalna

Barok - Ludvik XIV.

101

101

»Država to sem jaz!« je bil njegov izrek. Uresničil ga je v veliki palači Versailles (Versaj) obdanim z velikim geometrijsko urejenim vrtom. V njem se kaže nadvlada človeka nad »Naravo«. Da je imel kralj nadzor nad vsem, je moralo celotno plemstvo živeti na tem gradu. Dvorno življenje. Ludvika XIV. se je imenoval »Sončni kralj«. V Versaillesu se je vse dogajalo okoli kralja, kot se na Zemlji vse dogaja po vzhajanju in zahajanju Sonca. Večina poti se konča v kraljevi spalnici. Uvedel je do potankosti izdelan protokol jutranjega vstajanja in večernega leganja. Točno je bilo določeno kdo in kdaj mu bo podal jutranjo haljo, skodelico kakava, itd.. Za to je dobil rento—plačo. Nekakšna vladarska gledališka predstava. Plemiči so bili ves čas zaposleni z dvornim protokolom, tako, da niso imeli časa za upiranje. Zato je bilo to eno najbolj mirih obdobj v francoski zgodovini. Že sama obleka in pričeska sta zahtevali ogromno premoženja. Ena lasulja oz. ena obleka sta stali kot danes avto. Plemiči so dobivali rento (plačo) za bivanje v Versaillesu. A so morali ves denar porabiti za luksuz. Na prireditve niso smeli priti v isti lasulji oz. obleki. Moral si jih menjati. Nekateri plemiči so zato finančno propadli. Niso smeli vlagati v pridobitno dejavnost-gospodarstvo. Odsotnost z dvora je bila kazniva. V Versaillesu je običajno bivalo okoli **1000 plemičev, 4000 služabnikov in 5000 osebnih služabnikov Ludvika XIV. in 5000 vojakov.**

krona in žezlo

rdeče petke

Najbolj znan vladarski portret Ludvika XIV.:

Pričeska-lasulja je zelo velika in nakodrana z mogočnimi kodri. Na vrhu glave se zaključuje v dva rožička.

Drža je nastopaška in poudarjena.

Kraljevski znaki na sliki so:

krona in žezlo,

prestol v ozadju,

izpostavljen meč, kot vojaška moč in

stilizirane lilije, kot znak francoskih kraljev.

V tem času Baroka so tudi moški razkazovali noge. Rdeče pete so bile rezervirane za dvor. Sprehajalna palica.

Uporabljeno je bilo več vrst dragocenega blaga, ki kar kipi v svoji bohotni nagubanosti: krzno, žamet, svila. Dražje vrste blaga se je lahko nosilo samo z dovoljenjem kralja.

101

101

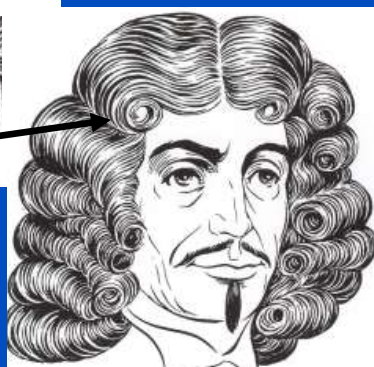
Preiši

Preiši

Kako se imenuje pričeska?
.....

Vodnjak in tekoča voda poudarita gledališke efekte,

Kako se imenuje?
.....

Portret Ludvika XIV.

- Absolutistični vladar= Sončni kralj =vzhajanju in zahajanju Sonca= vladarska gledališka predstava= PROTOKOL
- Kaj nakazuje pričeska? lasulja, ogromna, stane kot danes avto
- Obleka...razkošna
- Poza...nastopaška, državniška
- Znaki kraljev:
  - meč
  - krona
  - žezlo
  - prestol
  - lilije = znak francoskih kraljev
- Modni dodatki
  - Kravata,
  - sprehajalna palica
  - Rdeče pete-samo dvor
  - Nogice.. **ni gejev, več kot 100 otrok**

• geometrijski vrt
pomeni nadvlado
Človeka nad
Naravo

• vodni kanali

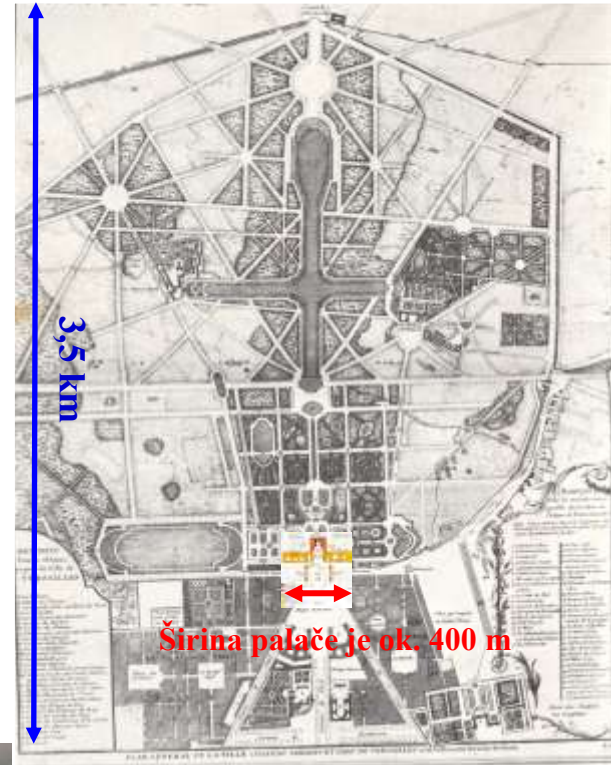
• vodnjaki: postavljeni
na glavne linije

• palača
Zrcalna galerija-
ples

Kaj pomeni GEOMETRIJSKI VRT?

.....

ZRCALNA GALERIJA = plesna dvorana

- veliki stekleni lestenci
- ogledala
- velika okna
- zlato okrasje
- Igranje s svetlobo in njenimi odsevi.

104

**Kdor ni »plesal«, ni
dobil plače—rente.**

Vhodna vrata v Versailles

Kaj so počeli plemiči v palači Versailles in Zrcalni dvorani?

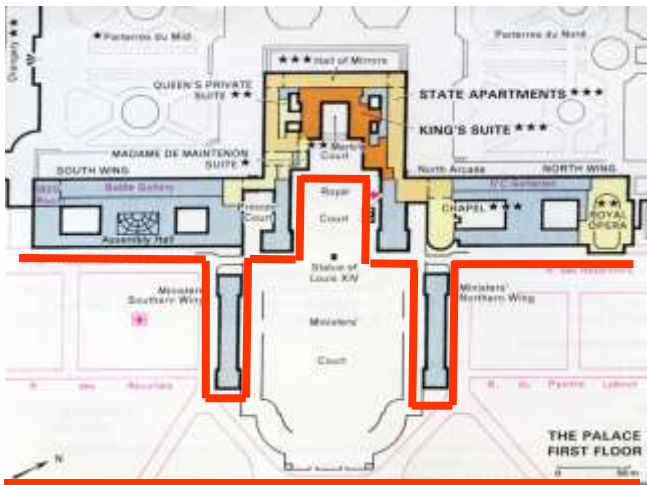
.....

.....

.....

04

104

pročelje Versailles je dolgo 576 metrov.
Vrt pa ok. 3,5 x 2. km.

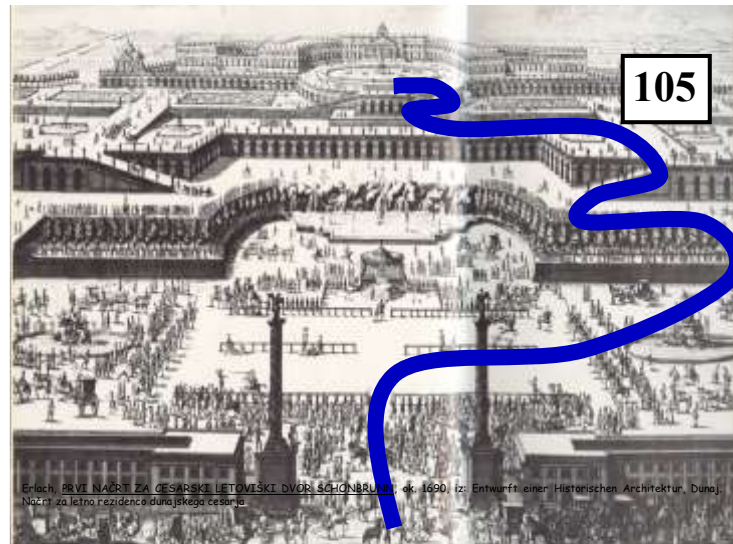
drevoredi

paviljoni

zimski vrtovi

Pot do palač je zavita, prepredena z ovirami.

kaskadni vodnjak

Belvedere, Dunaj

labirinti

Bernini, **Vodnjak štorih rek**, 1648-51, trg Navona, Rim. Štiri človeške figure predstavljajo personifikacije rek štirih svetovnih celin: Nil, Ganges, Donava in La Plata.

TRITONE FOUNTAIN BY BERNINI

Rim

Vodnjaki se pojavijo tudi v mestih
Kipenje vode

- vzbudi v nas občutek bogastva, veselja in radoživosti.
- poživi mestne **trge**.
- Vodnjaki so bili postavljeni na **glavne linije mesta**, kot so veliki dragulji postavljeni na **glavne linije pričesk**.

The Trevi Fountain

Ljubljana

Francesco Robba,

Vodnjak treh kranjskih rek,

dokončan leta 1751, Mestni trg, Ljubljana

Tri človeške figure predstavljajo personifikacijo za tri kranjske reke: Savo, Ljubljanico in Krko.

Zamaknjenje Tereze Avilske

107

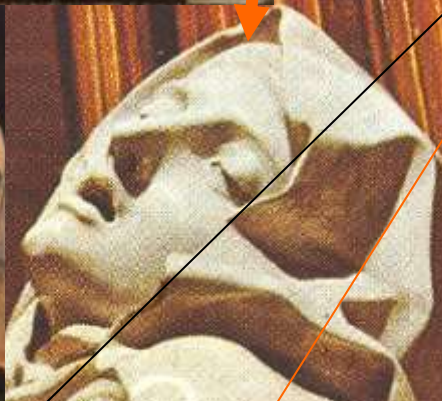
107

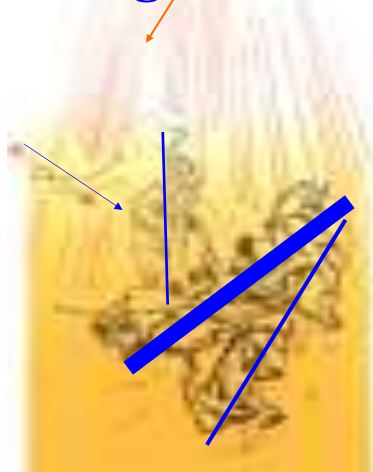
- Bila je španska nuna. Verska političarka. Ustanovila je 32 samostanov. https://sl.wikipedia.org/wiki/Terezija_Avilska
- **Verska drama:** kako je telesno in duševno doživela Boga.
- **Vera** (v Baroku) je pred razumom. Kako je bilo v Renesansi? ...**Obratno-verjeli so da se da z znanostjo dokazati Boga.**
- **Ekstaza** na obrazu kaže za-
maknjenje svetnice ob telesnem
doživljanju **božje ljubezni.**
- Angel ji je zapičil **gorečo pušci-
co** v srce ...**Ko jo je izdril ...,
sem vsa gorela v ljubezni do Bo-
ga.**

Gledališki efekti:

- Različne barve kamna: bel, zelen, rdeč.
- **Svetloba prihaja iz ozadja.**
- **Zlati žarki.**
- Prevelika nagubana obleka.
- Ekstaza na obrazu.

**Kompozicija =
diagonalna**

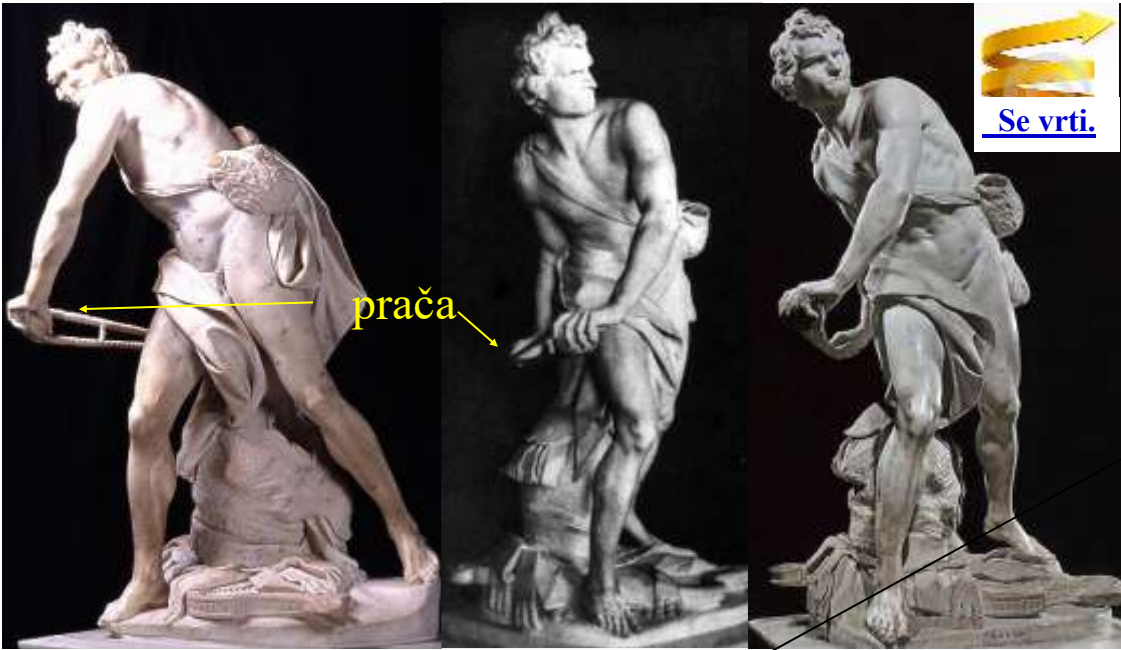

Nariši kompozicijo.

Preriši in označi Terezo Avilsko

107

107

• **David se spiralno vrti**, ko s pračo luča kamen. Ves je napet. Kot plamen razmršeni lasje in stisnjene ustrnice. Sam papež naj bi mu držal ogledalo, ko je oblikoval obraz—svoj **avtoportret**.

- V primerjavi z **Renesančnim Davidom**, ki stoji v umirjenem samozavestnem kontrapostu, ki samo s pogledom išče nasprotnika. Je tu v Baroku sama akcija. Samo gibanje. **Se vrti.**
- Kip je sestavljen iz samih **diagonal**.
- Kip je potrebno **OBKROŽITI**, če ga želimo prav dojeti.
- Poglej Helenističnega Vladarja na strani .....

Bernini, BALDAHIN, 1624-33, bron, Vatikan, Sv. Peter, Rim.

Francoska plemkinja 17st

Spirala, vrtenje je oblikovni element Baroka.

Kakšna je drža Renesančnega Davida?

.....
Kakšna je drža Baročnega Davida?

.....
.....

amor

celulit

boj
ženske
moški

nemočno
steguje
proti nebu

nežno
dotika

• Po antični mitološki predlogi sta dvojčka Kastor in Poluks sinova Zeusa in Lede ugrabila hčeri kralja Levkipa

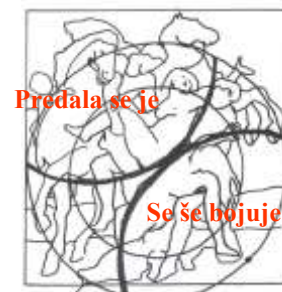
• Nasprotje med ženskim in moškim principom se kaže v svetlosti figur. **Ženske so svetla, moško skupaj s konji so temni.**

• Spodnja figura, ki se še bori za svobodo. S spodnjo roko se skoraj dotika tal. Zgomja figura se je že predala ugrabitvi, kar se kaže v levi roki, katero nemočno steguje proti nebu. Nasprotno se z desno že nežno dotika ugrabiteljeve roke, za kar je zaslužen Amor na levem robu slike.

• Nasprotje se kaže tudi v nasprotni smeri vrtenja njihovih teles.

• Oblika okvirja je skoraj kvadrat v katerega so krožno naslikane razgibane figure = **2x krožna kompozicija**. Dva kroga: zunanji moški in notranji ženski. X kompozicija je v krogu.

• Ženski lepotni ideal – KANON se kaže v visokih, mladih in zelo obilnih ženskih telesih. Celulit kar plava po zraku.

Preriši kompozicijo.

Kateri dve kompoziciji sta.
.....
.....

Nebo,
Nebesa

Naslikana
arhitek-

Andrea Pozzo, freska na stropu Sv.
KINACIJA, 1691-1694, Rim

110

Pietro da Cortina,
stropna freska
v dvorani pape
že BARBERI
NI, praznovanje
vladavine Urbana
VIII, 1639, Rim.

Pietro da Cortina, stropna freska,
Nikolaj, redatelj BARBERINI
obsluživanja v palačini Urbana
VIII, 1639

ILUZIONISTIČNO SLIKARSTVO

↑
povečano
↓

Stropi postanejo **privid** odprtosti v nebo. Človeške figure letijo v nebo, v Nebesa. Naslikana je arhitektura.

Čudne skrajšave teles: pogled od spodaj.

Stolnica
sv.
Nikolaja,
Ljubljana

**CELJSKI
STROP.**

Človeške figure so prikazane iz nenavadnega pogleda – od spodaj.

110

110

Kaj se tukaj nahaja?
Kam letijo človeške figure?
.....

Kaj je tukaj naslikano?
.....

pogled od **spodaj.**

skrajšava

Čudne ..... teles:
pogled od .....

Kaj je iluzionistično slikarstvo?
Napiši sam(a).
.....
.....
.....
.....

Kompozicije postajajo vedno bolj dinamične-razgibane:

• Diagonalna kompozicija

• Krožna kompozicija

• X kompozicija
Gledališki učinek:
• Temno svetlo slikanje
=chiaroscuro (kjaroskuro)

• V kompozicija
• kot da želi spodnja figura **prestopiti rob slike**

Shematsko preiši kompozicije

.....

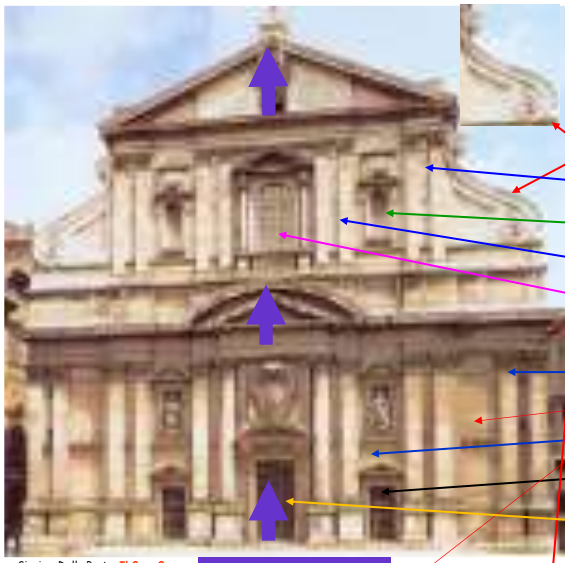
.....

.....

Menjava rima

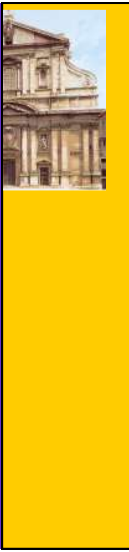
je ena glavnih značilnosti Baroka

- večje-manjše (okna, vrata, stebri, ...)
- en element -več elementov skupaj¹²
- prazen prostor

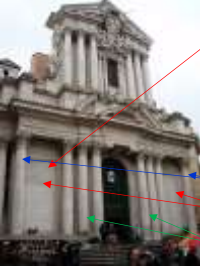
- Menjava ritma !!!
postavljanja arhitektonskih elementov.
- **Voluta**
  - Dva stebra
  - Manjše okno
  - Ponovno dva stebra
  - Večje okno
  - Dva stebra
  - **Prazen prostor**
  - Ponovno dva stebra
  - **Manjša vrata in okno**
  - **Večja vhodna vrata in grb**

Preiši desno polovico zgradbe.

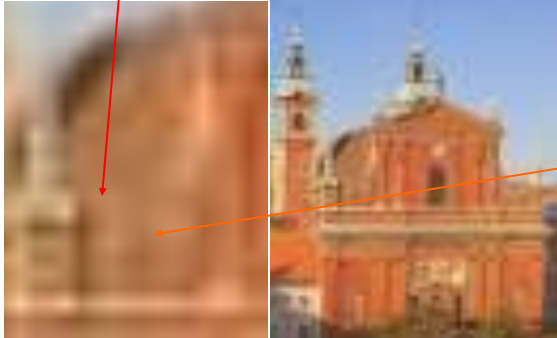
Giacomo Della Porta, **Il Gesu 2**, 1540-1602 Rim

• Poudarjena smer navzgor

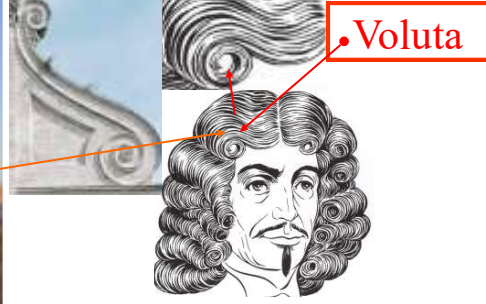

- En element
- Prazen prostor
- Več elementov

Roma, Santi Vincenzo ed Anastasio 02

Frančiškanska cerkev Marijinega oznanjenja, 1646-1660, Ljubljana.

• Voluta

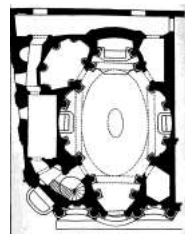
Fisher von Erlach, **CERKEV KARLA BOROMEJSKEGA**, 1716-1737, Dunaj.

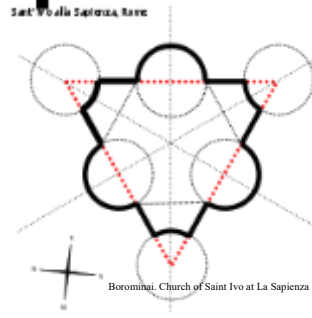
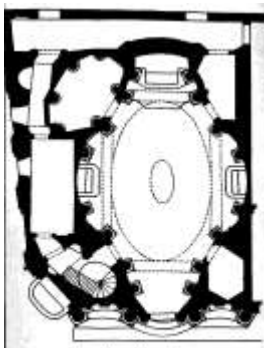

Razgibani sta zgornja in sprednja linija

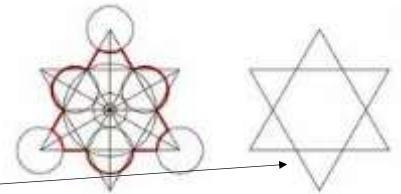

Borromini, **S. Carlo alle Quattro Fontane**, 1665-67, Rim

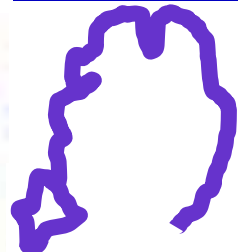
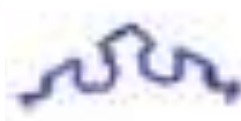
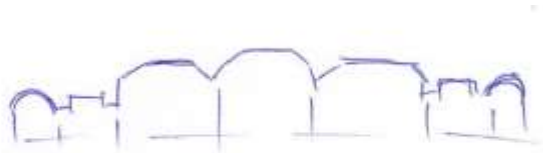
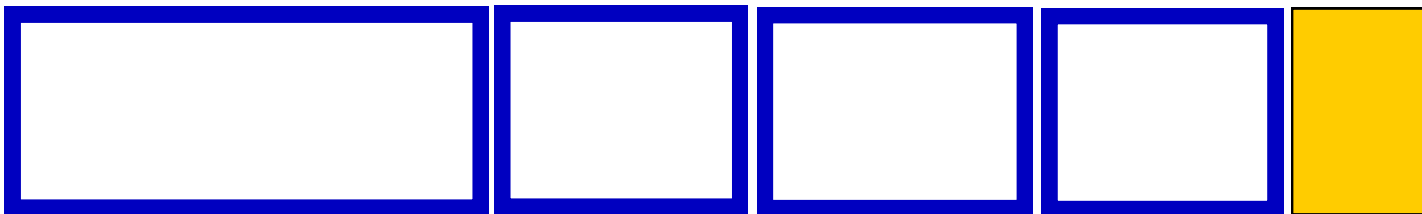

Kupola postane **eliptična** oz. neke druge geometrijske oblike, npr.: šest kraka židovska zvezda.

Zgornje linije so razgibane. Preriši jih!

Primerjaj z Renesasnčno palačo!.....

Belvedere, Dunaj

PORTAL Križevniške cerkve (Cerkev Marije Pomočnice), 1714-1715, Ljubljana.

Uršulinska cerkev sv. Trojice, Ljubljana

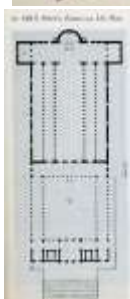

Ludvik XIV.

Stara bazilika Sv. Petra, zgrajena 4. SNŠ

Nova bazilika Sv. Petra, zgrajena 16. SNŠ

Pravokotno dvorišče postane ovalno

kot, da Katoliška cerkev

3. in 4. estetski vaji: 2 ocene -Gotika–Renesansa-Barok-Rokoko

Baročna in Bidermajer pričeska:

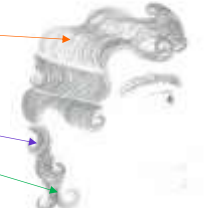
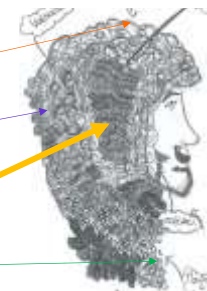
MOŠKA pričeska mora izražati:

MOČ IN OBLAST = RAZGIBANI STIL.

- **Velike** pričeske-lasulje: kič in bahaštvo

Menjava ritmov:

- **Veliki, manjši** in **najmanjši** kodri (so obvezni):
- **Več kodrov skupaj, prazen prostor (ravni lasje), en koder.**
- Kodri postavljeni v **različne smeri**: navpično, vodoravno, poševno).
- **Zgornja linija je razgibana** lahko tudi **spodnja** oz. katerakoli.
- Vse vrste **brad in zalizcev.**
- Lahko ji modernizirate z več »**ravnih**« odsekov las, **tattoo.**

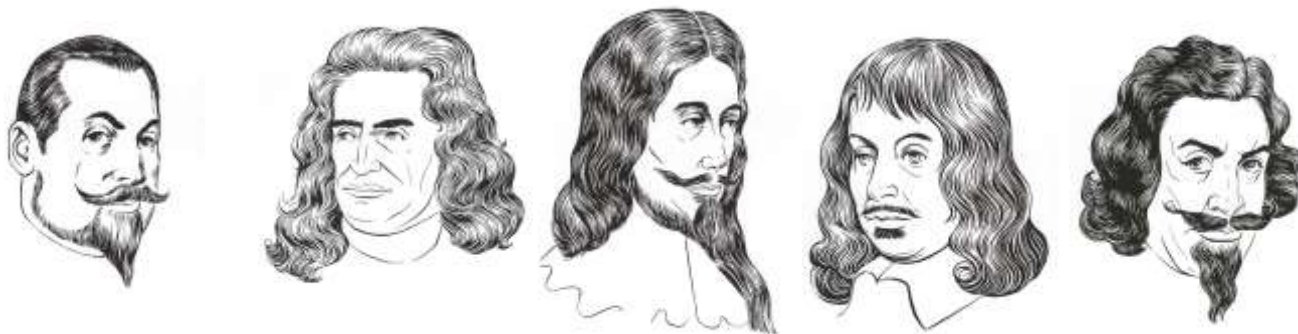
Mogoče premajhna pričeska.

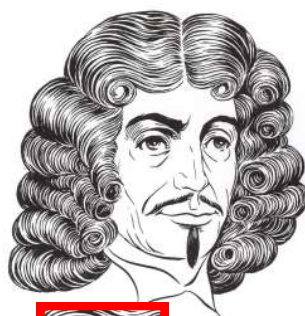
ŽENSKA pričeska

- Pričeska »Fontage« = Vodnjak
- Svedrčki.
- Trakovi, rože, čipke, perje: nojevo.
- Plakatni opis pričesk– z velikimi črkami.

- VELIKE pričeske - lasulje
- veliki, manjši in najmanjši kodri

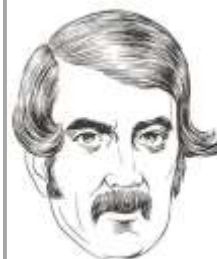

BIDERMAJER

-čas Franceta Prešerna
1. polovica 19. stoletja

- vse vrste brad in zalizcev

3

4

Jožef Tominc - Dr. Frušić z družino

Slovenski Bidermajer

Jožef Tominc - Tri dame iz družine Moscon

ROKOKO – povzetek 2. pol 18 stoletja

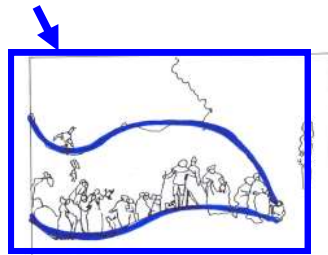
• **Školičje (eliptične elegantne linije)**
je osrednja dekoracija Rokokoja v kombinaciji s

• **Pastelnimi barvami** (svetlene barve z belo)
+ zlata barva
+ bela barva

F58	F55	F59	LG1
PP2	CR3	GB2	TN1
LY2	GT1	IB1	HB1
LY1	BT3	HB2	BGR2
LY3	LG2	HB3	IG3

Slike:

• **Vkrcanje za Kitero (Kreto otok ljubezni)**
Kompozicija = val ali valovnica

• **Gugalnica**

• **Telo (kanon) ne:**
• **pornografija**

posta-
oz.
drže

KOMEDIJA

• **izumetnične**
»guzenje«:
porcelanaste figurice iz komedije Dell arte

• **Pudranje obraza in pričesk (bel puder)**

• **Pričeske elegantne do 1 metra visoke**

• **Krinolina – lažni boki**

ROKOKO

- Osnovna tema Rokokoja je LJUBEZEN oz. »galantna zabava«.
- Je eleganten in zaljubljeni Barok
- Školjčje
- Linije so dolge in elegantne = = krivulje
- Kompozicija = val, valovnica

Preriši

Vkrcanje za Kitero =

Watteau,

Kreto = otok ljubezni, 1717. Platno. Louvre, Pariz

- Zaljubljeni parčki so se poklonili **bo-ginji Veneri**. Od tu se lagodno pomikajo proti premajhni zlati ladjici.

ladjica - vedno prepelje vse zaljublence—tudi vas.

- Odhajajo na Kreto—otok ljubezni.
- Prehod iz duhovne v materialno ljubezen= iz zaljubljenosti v seks.

Preriši

• **Kupidi** plavajo po zraku, ki se kar vrtniči v rumenkasto nasičeni vlagi. Barva je beljena: pastelna.

• **ZLATA LADJICA:** je premajhna, a bo prepeljala vse zaljublence (tudi vas).

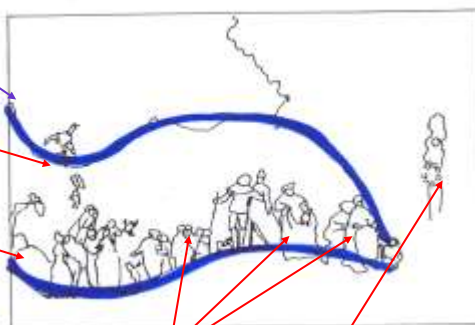

Nariši kompozicijo ↓

Val

ali valovnica

- Kupidi
- **ZLATA LADJICA**

Zaljubljeni pari

Kip Venere

Preriši sliko-samo figure brez kompozicije in označi.

GUGALNICA

ali prvotni naslov slike:

Veseli incident pri guncanju

Fragonard, 1767-1768, Wallace Collection

Gospodična se guga med ljubimcem in možem

- Čeveljček ji je »slučajno« padel z noge
- Amor drži prst pred usti
- Ljubimcu se je odprl srečen pogled na ...
-

Pravljčna svetloba

amorčka

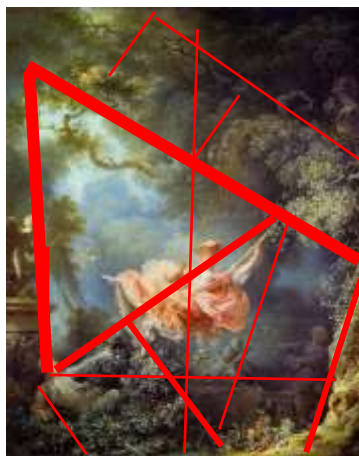
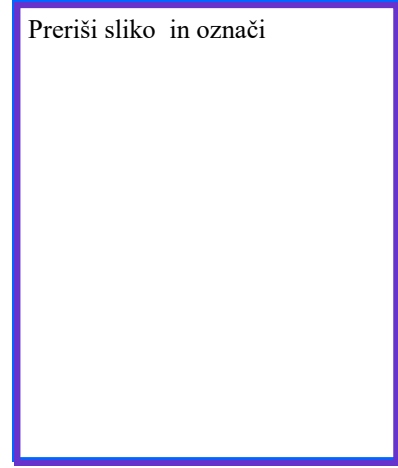
• Ostareli mož jo guga

Lutkasta figura, kot danes Barbyka

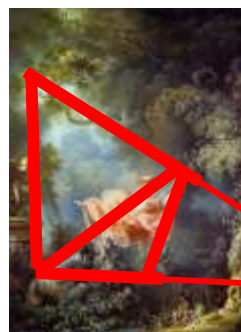
Preriši sliko in označi

Natančna kompozicija.

• **Kompozicija je sestavljena iz samih diagonal.**

• **Trikotniki.**

Poenostavljena kompozicija.

Preriši kompozicijo.

Kanon:

- Telo postane **pornografija** oz.
- **Izumetničene drže** iz komedije Dell Arte, kiparski material postane krhek **PORCELAN**, a zelo drag ok. 5000 EUR

Preriši glavne linije telesa

Komedija Dell Arte (https://en.wikipedia.org/wiki/Commedia_dell'arte) je ena prvih gledaliških zvrsti v Evropi. Izvira iz Italije. Značilna je po nošenju **mask** in uporabe **pantomime**. Zato so gibi teles ekstremni. Zaradi možnosti prikaza lokalnih škandaloznih skrivnosti je bila v nekaterih deželah prepovedana.

• Umetnost je potrkala na vrata

pornografije. To niso slike, ki bi bile skrite nekje v predalih, temveč so visele javno v zasebnih **moških salonih**, kjer se je družilo plemstvo. Plemiči so se **hvalili s svojimi ljubicami**.

• Da slike ne bi bile tako moralno vprašljive, so na slikah upodobljene gole nimfe in antične boginje v mitoloških in alegoričnih (izmišljenih) prizorih. V tem primeru je odaliska služabnica na Turškem dvoru.

zibelka

vrč za vodo

ura

okvir slike

Cerkveni strop

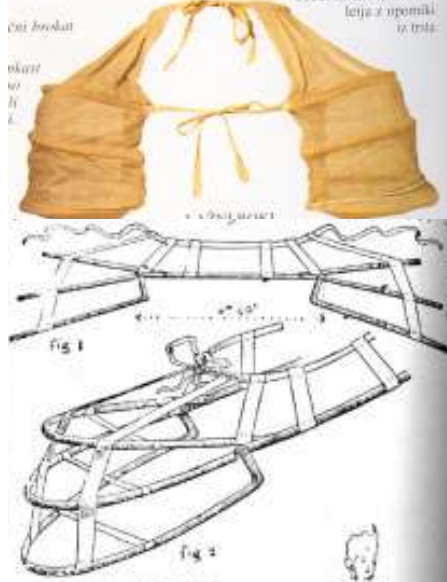

jušnik

Ekstravaganca

123

123

- Največja krinolina (umetni boki),
- Pudranje pričesk in obraza (bel puder).

Glej linije suknjiča.

123

123

FASHIONS IN HAIR, 1788.—THE ACADEMIE DE COIFFURE, PARIS. The hair, as will be seen from the illustration, was built up on a kind of scaffolding, which was afterwards raised.

KARIKATURE

Kočijaž
odpira
streho
kočije,
da bodo
pričeske
prišle
vanjo.

Pudranje

Ujeli so **tatico**, ki je ukradene stvari **skrila v pričesko.**

Frizer na lestvi

pudrnica

5. in 6. estetska vaja: Gotika–Renesansa-Barok-Rokoko

Rokoko pričeska: moška in ženska

- Vijugaste linije-daljše elegantne krivulje
- Pastelne oz. svetlene barve (kot Rave (reju)) pomenijo rahločutnost, nežnost, ljubezen
- Beljenje obraza in pričesk
- Blazinasti vložki
- Eleganca in pretiravanje
- Do 1 meter visoke pričeske

<http://marie-antoinette.forumactif.org/t115-les-coiffures-au-xviiieme-siecle>

ang.: pouf =
blazinast vložek

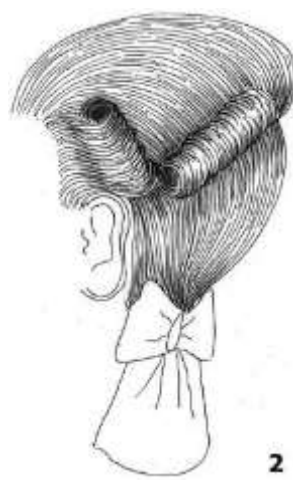
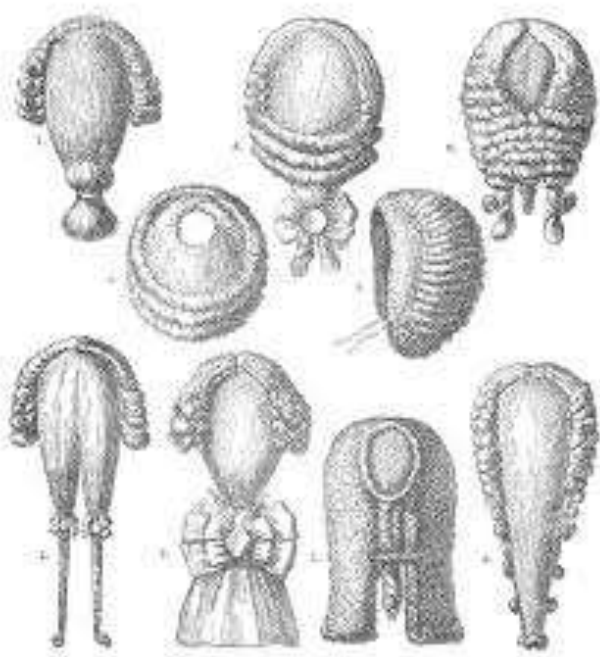
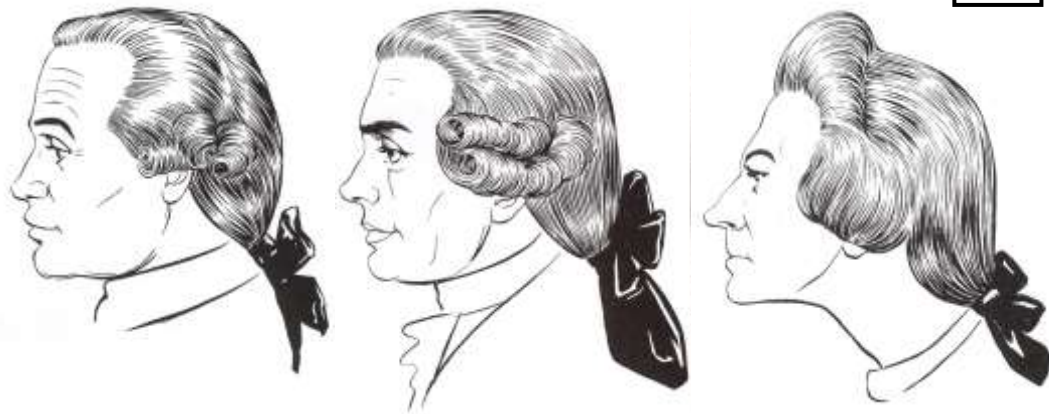
Prince of Mecklenburg-Strelitz, Johann Zoffany, 1772

vna linija

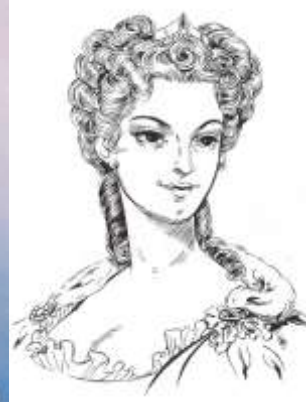

126

126

126

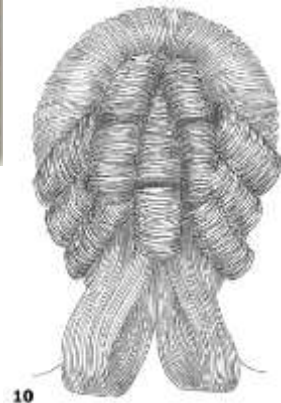

"Coiffure à la Belle-Poule".
(Ladies' hairstyle, France, c.1780; created by court hairdresser Léonard Autier
geschaffen for Queen Marie-Antoinette).
<http://www.ack-images.co.uk/archive/Coiffure-a-la-Belle-Poule-2UMDHUNE37UL.html>

Leta 1878 ob
»zmagi« fran-
coskega ladje-
vja je kraljica
Marija Antoa-
neta nosila
pričesko ime-
novano:
**A la Belle
Poule.**

10

17

»Papirnat zmaj«
au Cerf-Volant

1. m
eter

Konec začetka evropske civilizacije se začne s **Francosko revolucijo**. Z Napoleonom, ... , s 1. in 2. svetovno vojno. In smo že tu, kjer smo. V **Moderni dobi**.

Risba kraljice Marije Antoinete, ko jo peljejo na obglavlje-

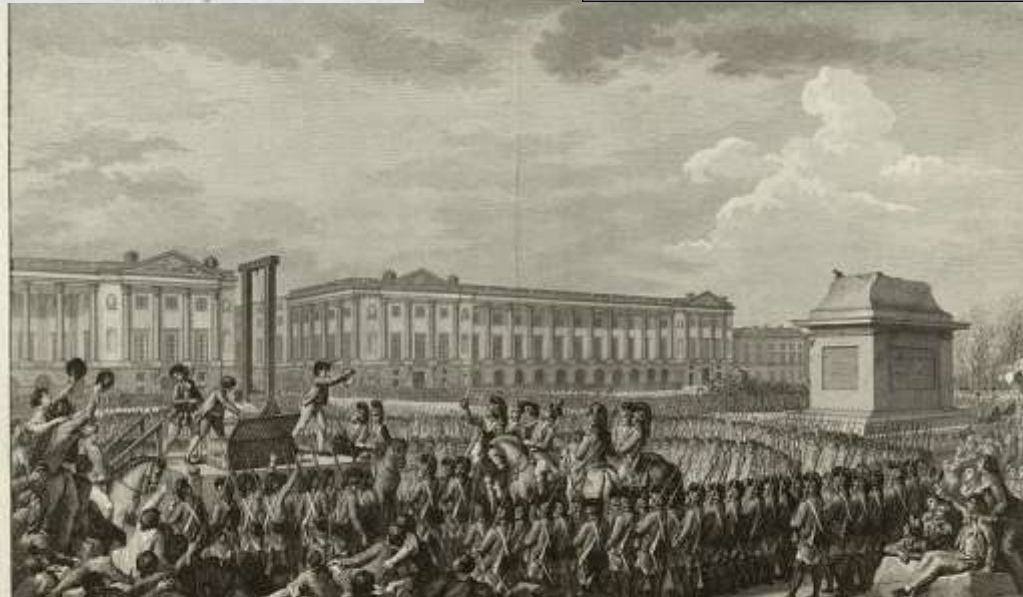
in
15
let
prej.

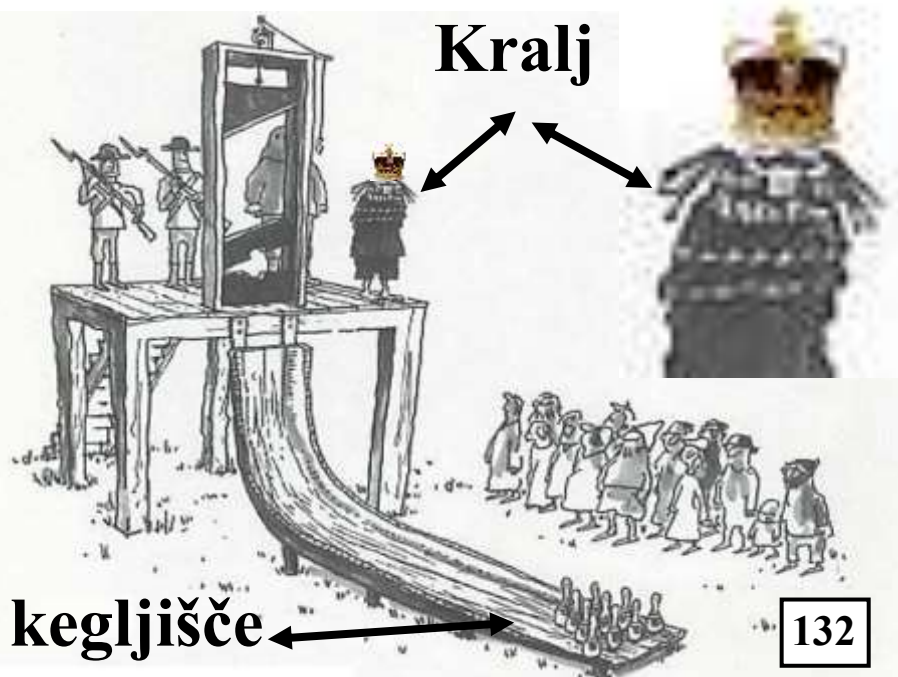
Kralj: del kralja, glava

132

Usmrtitev kralja Ludvika XVI.

Stoj, nehaj delati to!

132

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

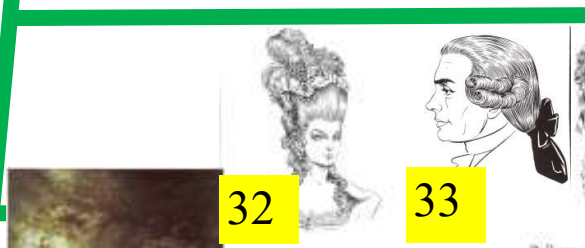

25

26

27

32

33

28

29

30

31

34

35